

vandaar dit boek

Mine van Wychen (1961), coach en adviseur

‘Met ons weduwmen- nen valt best te praten’

HINKE HAMER

“**Ons dochtertje Emma** was net geboren toen bij Henk een kwaadaardige tumor werd vastgesteld. Een jaar en tien maanden later overleed hij. De eerste weken na zijn sterven voelde het of ik tussen van die ouderwetse, zachte, pastelkleurige wattenbolletjes woonde. Maar steeds vaker drong de realiteit door, de pijnscheuten werden venijniger. Met het groeiende besef dat Henk niet meer terugkwam, verdwenen de wattenbolletjes.

In plaats daarvan kwam woede, om zijn dood, op God, die ik ervan verdacht dat hij in ruil voor mijn dochtertje mijn man tot zich nam. Woede op parkeerwachters, op mannen die ongevraagd op de stoep stonden met de tekst: ‘Ik was in de buurt en dacht, kom, ik wip eens langs.’

Boos was ik ook op mensen die zich, ondanks goede bedoelingen, geen raad wisten met mij als rouwende vrouw. Ik herinner me dat Connie Palmén eens, kort na de dood van Hans van Mierlo, op televisie zei: ‘Wij weduwen zijn natuurlijk ook een heel narrig volkje.’ Ik bewonder haar, als schrijfster en als mens, maar dacht op dat moment: Zeg dat nou níét! De wereld van het weduwschap, die is narrig, maar weduwmenen zijn geen narrige types. Die twee moet je niet verwarren! Zo’n uitspraak maakt dat mensen nog meer met een boog om rouwenden heen lopen. Terwijl met ons weduwmenen best valt te praten.

Ik heb veel onhandigheid meegemaakt. Bekenden die wegdoken als ze me zagen, buurtbewoners die in de supermarkt hun boodschappenkarretje overdwars in het gangpad parkeerden en zeiden: ‘Wat erg voor je, wat moet je een rottige Kerst hebben gehad. En hoe doe je

het nu met Emma?’ Of, het allerergste: vage bekenden die vroegen hoe het met me ging, me vervolgens onderbraken als mijn antwoord naar hun smaak te uitgebreid was, en zeiden: ‘Ja, sorry, ik wilde eigenlijk alleen maar even horen hoe het met je was, ik moet nu weg.’ Ook de vaak gehoorde zin ‘Jij redt het wel’ riep ambivalente gevoelens op. Die uitspraak ontslaat de ander van verplichtingen en maakte dat ik dacht dat ik me moest redden. De zin laat weinig ruimte om te zeggen: ‘Help me, want ik red het niet.’

‘Het allerergst is: mensen die vragen hoe het met je gaat, maar het antwoord niet willen horen’

Ik begrijp de aarzeling om een rouwende tegemoet te treden, toch had ik het vaak graag anders gezien. Je kunt toch aandacht geven en tegelijk mensen de ruimte laten? In de supermarkt wilde ik dat bekenden Henks

sterven benoemden, me groetten en mij verder mijn brood en mijn kaas lieten kopen. En ik wilde de vrijheid krijgen om te kiezen. Van iemand die me belde, hoorde ik het liefst: ‘Ik bel je om mijn medeleven te betuigen, maar ik weet niet of je daaraan nu behoefte hebt.’

Henk is er niet meer. Ik voel nog wel pijnscheuten, maar ze benemen me niet meer de adem. Ik ben niet langer boos, en God en ik zijn ook weer vriendjes. Over leven in het land van rouwenden heb ik veel geleerd. Ik hoop dat dit boek lezers aan het denken zet over hun omgang met rouwenden en dat het de drempel lager maakt om hen te benaderen. Ik hoop dat het stimuleert om niet te zeggen: Jij redt het wel, maar: Red jij het wel?”

Mine van Wychen: Jij redt het wel – Over leven in het land van rouw.

Scriptum, Schiedam; 224 blz. € 18,95

framing

Typisch Nederlands, dat polderen en compromissen sluiten? Anderen doen het ook, aldus bestuurskundige Hans de Bruijn

Polderen

Woorden als ‘polderen’ en ‘stroop’ behoren tot ons nationale klaagjargon. Nederlanders zijn kampioen ‘polderen’: iedereen wordt betrokken bij ieder besluit. Daadkrachtige besluitvorming is onmogelijk. Ieder besluit komt stroperig tot stand. Iedereen bemoeit zich met alles en dus heb je alleen maar grauwe compromissen. Zo typisch Nederlands is dat niet. In ieder modern land gaat dat zo. En ieder land heeft zijn eigen klaagjargon.

De Belgische politicus Guy Verhofstadt wist het al: ‘als je in België met een raspaard de ministerraad in gaat, kom je er met een **boerenknol** uit’. ‘Een dromedaris is een paard dat door de ministerraad is besproken’, vult zijn collega Gaston Eyskens aan. In Duitsland is Angela Merkel kampioen **‘Weichkochen’**: net zo lang praten tot je tegenstander kapot is gekookt en je een ondefinieerbaar prutje als resultaat hebt. China accepteert nog wel het centrale gezag uit Peking? Dat valt mee. ‘De bergen zijn hoog en de keizer is ver weg’, luidt het spreekwoord.

En Amerika? ‘Ik heb me soms afgevraagd’, zei Ronald Reagan, ‘wat er met de **Tien Geboden** zou zijn gebeurd, als Mozes ze door het Huis van Afgevaardigden had moeten loodsen.’